

Ovaj projekat finansira
Evropska unija.

**#EY
ZA TEBE**

PREDLOG PRAKTIČNE POLITIKE

**Unapređenje kapaciteta roditelja, staratelja i hranitelja
dece u Gradu Somboru
Osnivanje Servisa za čuvanje dece**

SOMBORSKI EDUKATIVNI CENTAR

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

Uvod – o (ne)zaposlenosti i prihodima stanovništva Zapadnobačkog okruga

Prema podacima Republičkog statističkog zavoda Republike Srbije iz 2021. godine, podaci o zaposlenosti stanovništva Zapadnobačkog okruga su sledeći: prosečan broj zaposlenih na 1000 stanovnika je 288, a konkretno u gradu Somboru je zaposleno 293 stanovnika. Najveći broj zaposlenih u Somboru čini zaposlene u pravnim licima, zatim zaposleni u prerađivačkoj industriji, preduzetnici, pružaoci zdravstvene i socijalne zaštite, zaposleni na popravci motora itd., a svega jedan zaposleni se nalazi na poziciji rudara[2]. Ipak, broj nezaposlenih lica na teritoriji Zapadnobačkog okruga je u proseku 75 na 1000 stanovnika, a konkretno u Somboru je to 68 na 1000 stanovnika[3]. Ukoliko pogledamo prosečne zarade bez poreza i doprinosa, po zaposlenom, u Somboru je to iznos od 57674 hiljade dinara.

Republički statistički zavod prikazuje sledeće podatke kada je u pitanju broj predškolskih ustanova prema obliku svojine u 2021. godini[4]: broj privatnih (50) i javnih (45) svojina je gotovo izjednačen. Međutim, kada uporedimo broj dece koja pohađaju predškolske ustanove, prema obliku svojine, dolazimo do sledećih podataka[5]: broj dece koja pohađaju predškolske ustanove koje su u okviru privatnih svojina je 3807, dok je broj dece koja pohađaju predškolske ustanove javne svojine 59650.

Zakonodavni okvir

Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju deci predškolskog uzrasta se pruža podrška „celovitom razvoju i dobrobiti, pružanjem uslova i podsticaja da razvijaju svoje kapacitete, proširuju iskustva i izgrađuju saznanja o sebi, drugim ljudima i svetu; daljem vaspitanju i obrazovanju i uključivanju u društvenu zajednicu; razvijanju kapaciteta deteta kao pretpostavke za dalji razvoj društva i njegov napredak” (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-predskolskom-vaspitanju-i-obrazovanju.html>).

Budući da se u predškolskim ustanovama često dešava situacija da mnogo dece ima u jednoj grupi, nekada je neophodno detetu tog uzrasta pružiti dodatnu podršku u razvoju njegovih potencijala za dalji život i uključivanje u društvenu zajednicu.

Porodični zakon ističe kako je svako dužan da se rukovodi najboljim interesom deteta u svim aktivnostima koje se tiču deteta (Porodični zakon („*Sl.glasnik RS*“, br. 18/2005, 72/2011 – dr. Zakon i 6/2015; član 6)). Određene obaveze države koje proizilaze iz ovog zakona su: preduzimanje svih mera za zaštitu od zanemarivanja, fizičkog, seksualnog i emocionalnog zlostavljanja, kao i od svake vrste eksploatacije. Država je, takođe, u obavezi da poštuje, širi i unapređuje prava deteta.

Na osnovu predstavljenih podataka, te na osnovu istraživanja koje je prethodilo izradi Nacrta LAP-a, zaključujemo da je roditeljima potrebno pružiti besplatnu pomoć u vidu čuvanja njihove dece. Podrška roditeljstvu se u našoj državi obezbeđuje Lokalnim akcionim planom za decu Grada Sombora za period 2021. do 2023. godine (*Objavljen u Sl. listu grada Sombora:*

planovi/lokalni-akcioni-plan-za-decu-grada-sombora-za-period-2021-do-2023-godine/), čime se obezbeđuje unapređivanje kapaciteta roditelja, staratelja i hranitelja dece.

Analiza trenutnog stanja, kada je u pitanju predškolsko vaspitanje i obrazovanje (PVO), pokazuje nam sledeće podatke: „Primećuje se nedovoljno razvijena svest građana o vaspitnoj i obrazovnoj ulozi PVO, jer se PVO još uvek u većoj meri posmatra kao sistem za čuvanje dece predškolskog uzrasta nego kao deo vaspitno-obrazovnog sistema RS” (Objavljena u Pravno informacionom sistemu Republike Srbije: <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/63/1/reg>).

Strategijom razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. (Objavljena u Pravno informacionom sistemu Republike Srbije: <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/63/1/reg>) godine nastoji se da se unapredi razvoj sistema PVO u susret potrebama dece i porodice kao podrške dobiti u celovitom razvoju dece predškolskog uzrasta kroz obezbeđivanje šire dostupnosti različitih programa i oblika vaspitno-obrazovnog rada sa decom ranog uzrasta, a prema utvrđenim potrebama dece i porodica i mogućnostima lokalne zajednice; pružanje podrške svim porodicama u ostvarivanju vaspitne funkcije i dalje razvijanje sistema dodatne podrške deci i porodicama kojima je potrebna; podršku jačanju profesionalnih kompetencija stručnog kadra za refleksivnu praksu i pedagoške inovacije, u skladu sa polazištima i vrednostima koncepcije PVO (Objavljena u Pravno informacionom sistemu Republike Srbije: <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/63/1/reg>) itd.

Podrška deci u Somboru do sada

Predškolske ustanove ne pružaju usluge produženog boravka, kao što, na primer, pružaju osnovne škole. Jedan od razloga nezaposlenosti stanovništva Sombora je, s jedne strane, izostanak pomoći oko čuvanja dece, dok im, s druge strane, nedostaje novac da plate osobu od poverenja koja bi im čuvala dete/decu dok su oni na poslu.

Somborski edukativni centar sprovodi obuku „Škola dobre volje (ŠDV)” od 2014. godine, putem koje se edukuju mladi kako bi pružali besplatnu podršku deci pri učenju. Učešćem u ovoj obuci mladi stiču neophodna znanja i razvijaju kompetencije koje predstavljaju važan preduslov za rad sa decom kojima je potrebna podrška u učenju. Setom radionica mladi se osnažuju da se bave unapređenjem položaja dece. Budući da se ova obuka pokazala kao dobra praksa, smatramo da je neophodno pružiti podršku i mlađoj deci, konkretno uzrastu od 3 do 6 godina, u vidu razvijanja njihovih potencijala za dalji život i uključivanje u društvenu zajednicu.

Pedagoški fakultet u Somboru je visokoškolska ustanova za obrazovanje budućih učitelja, vaspitača i bibliotekara. Iako je njihova saradnja sa predškolskim ustanovama i osnovnim školama na teritoriji grada Sombora dobra, tj. iako studenti od prve godine imaju priliku da pohađaju praktičnu nastavu u ustanovama koje su primarne za studijski program koji pohađaju, bilo bi dobro da studenti imaju dodatne prilike za unapređenje svojih ličnih i profesionalnih kompetencija.

Kako do unapređenja kapaciteta roditelja, staratelja hranitelja dece u Somboru?

Analizom Lokalnog akcionog plana za decu Grada Sombora, uočili smo prioritete, ciljeve i aktivnosti u oblasti unapređenja položaja dece Grada Sombora u periodu od 2021. do 2023. godine kao i u oblasti unapređivanja kapaciteta roditelja, staratelja i hranitelja dece.

Aktivnost 6.1.8. Servis za čuvanje dece (*Objavljen u Sl. listu grada Sombora: <https://www.sombor.rs/dokumenti-organa-grada/lokalni-akcioni-planovi/lokalni-akcioni-plan-za-decu-grada-sombora-za-period-2021-do-2023-godine/>*), kao podrška roditeljstvu, putem kojeg bismo uključili minimum 150 roditelja koji bi koristili usluge servisa i minimum 100 dece koja bi učestvovala u aktivnostima servisa.

Zamisao je da se na teritoriji grada Sombora osnuje Servis za čuvanje dece, čiji bi korisnici bili deca uzrasta od 3 do 6 godina. Najpre bi bilo neophodno da se mladi edukuju putem pohađanja besplatne obuke, kojom bi stekli kompetencije da pružaju deci uzrasta od 3 do 6 godina pomoć pri razvoju svoje ličnosti, sticanju i konstantnom razvijanju socijalnih i komunikacijskih kompetencija. Svi mladi i drugi zainteresovani bi mogli da se prijave za obuku, nakon koje bi postali članovi Servisa za čuvanje dece, te bi bili dečiji saveznici u njihovom nesmetanom razvoju. Učesnici Servisa za čuvanje dece, deci predškolskog uzrasta (od 3 do 6 godina) bi pružali usluge edukacije i zabave, kako bi se u potpunosti odgovorilo na njihove razvojne potrebe. Dečiji potpuni razvoj bi se na ovaj način obogatio, uzevši u obzir da roditelji često, okupirani poslom, nemaju vremena da se posvete podsticanju razvoja svojeg deteta. Ključno je da bi u okviru Servisa za čuvanje dece sa decom radili stručnjaci (vaspitači) i osobe koje su prethodno završile obuku za pružanje usluga ove vrste.

Uzevši u obzir da je studentima, budućim vaspitačima, potrebno obezbediti uslove za dodatni praktični rad sa decom uzrasta od 3 do 6 godina, osnivanje Servisa za decu bi im pružilo još jednu mogućnost za sticanje praktičnih znanja i bogaćenje njihovog iskustva u radu sa decom tog uzrasta. Budući učitelji imaju priliku da stiču praktična znanja i razvijaju svoje lične i profesionalne kompetencije u radu sa učenicima osnovnoškolskog uzrasta putem učešća u obuci „Škola dobre volje”, te bi bilo značajno pružiti sličnu uslugu budućim vaspitačima putem osnivanja pomenutog servisa.

Zaključak i preporuke

Imajući u vidu važnost saradnje lokalne zajednice i institucija Grada Sombora, kao i potrebu za postojanjem tela koje bi pružalo usluge čuvanja dece, koja je prepoznata od strane mladih i roditelja dece, neophodno je baviti se unapređenjem kapaciteta roditelja, staratelja i hranitelja dece, te pružanjem podrške roditeljima, starateljima i hraniteljima u razvoju kapaciteta njihove dece.

- U skladu sa specifičnim ciljem 6.1. Lokalnog akcionog plana za decu Grada Sombora za period od 2021. do 2023. godine – „Unaprediti kapacitete roditelja, staratelja i hranitelja dece”, jedna od planiranih i predviđenih aktivnosti je osnivanje Servisa za čuvanje dece. Shodno tome, upućujemo preporuke Odeljenju za društvene delatnosti Grada Sombora: Potrebno je osnovati Servis za čuvanje dece uzrasta od 3 do 6 godina, kao telo koje bi pružilo pomoć roditeljima, starateljima i hraniteljima dece da podstaknu i unaprede razvoj potpunog potencijala njihovog deteta.
- S ciljem poboljšanja pružanja pomoći roditeljima u potpunom razvijanju potencijala njihovog deteta, neophodno je da se mladi i svi zainteresovani edukuju kako bi postali članovi Servisa za čuvanje dece, te da se usluge namenjene deci sprovode kontinuirano i temeljno.
- Potrebno je da svi članovi Servisa za čuvanje dece budu stručni (vaspitači) i/ili da prođu prethodnu obuku kojom bi stekli kompetencije neophodne za rad sa decom ove uzrasne kategorije (od 3 do 6 godina).
- Neophodno je da rad Servisa za čuvanje dece bude transparentan i da se referiše na primenu propisa u oblasti unapređenja kapaciteta roditelja, staratelja i hranitelja dece.

Bibliografija

Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju („Sl. glasnik RS”, br. 18/2010, 101/2017 – dr. zakon, 95/2018 – dr. zakon, 10/2019, 86/2019 – dr. zakon, 157/2020 – dr. zakon, 123/2021 – dr. zakon i 129/2021)

Porodični zakon („Sl. glasnik RS“, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon i 6/2015)

Lokalni akcioni plan za decu Grada Sombora za period od 2021. do 2023. godine (Sl. list grada Sombora)

Strategija razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. godine („Sl. glasnik RS“, br. 63/2021)

"Ova publikacija je objavljena uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Za sadržinu ove publikacije odgovoran je isključivo Somborski edukativni centar i ta
sadržina nipošto ne odražava stavove Evropske unije."